

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Spes & Fiducia, Cuius Iudicisqve Dei, Erga Homines In Hac
Vita Existentes, Firmata**

Stengel, Georg

[S.l.], 1645

Capvt. XIV. Per bestias, etiam illas, à quibus alioqui cauemus, Deum
nonnunquam succurrere, & miranda exhibere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49823](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49823)

CAPVT XIV.

*Per bestias, etiam illas, à quibus aliqui
cauemus, Deum nonnunquam suc-
currere, & miranda ex-
hibere.*

§. I.

*Homines à bestijs nutriti, vel ducti
per inuia.*

Pro. 8. 31.

Sup. c. 18.

Iustin. l. 1.

Gell. l. 5.

c. 4. Plin.

l. 8. c. 17.

post Li-

nium lib.

1. Aloy-

fius Lipo-

manus

ex Sime-

one Me-

taphrast.

Vemadmodum, in hominibus, ita
& in ipsis etiam bestijs, contrari-
os sæpe euentus ostendit *ludens in*
orbe terrarũ diuina sapientia; qua duce pro-
sunt ipsæ noxiæ animantes. Supra dixi, per
coruos, voracissimum animal, Prophetæ &
Eremitæ, perq; calidissimam bestiam, Chu-
thberto cœlestem œconomũ, cibos misisse.
S. Aegidium cerua sustentauit. Cyrum ca-
nes, Androdum, vel, vt alij legunt, Andro-
clum leo nutriuit. Vestalis Romulum & Re-
mum *paruos in Tyberim abiecit, quos aqua*
in sicco reliquit; ad vagitum lupa accurrit, eosq;
uberibus suis aluit. In vita S. Athenogenis
Abbatis ac martyris legimus, imperante
Diocletiano, in ciuitate Sebaste, eundem
Abbatem, antè, quàm ad martyrium rape-
retur, ceruæ suæ, quam aluerat, benedixit-
se, ei-

se, eique à Deo precatum, vt stirps eius non deficeret. Ab eo tempore quotannis, die 17-
 Iulij, quo S. Athenogenes, cum suis fratri-
 bus, Christi caussa, interfectus est, quan-
 do Euangelium canebatur, venit cerua in
 templum, cum hinnulo, quem inibi reli-
 quit; quasi Numini, in memoriam Sancto-
 rum Martyrum, sacrificium obtulisset. Vr-
 spergensis aliique historici scribunt, Hun-
 nos citra Mæotidem paludem habitasse, ve-
 nationibusq; suis contentos, de alijs regio-
 nibus sollicitos non fuisse, immo neque pu-
 tasse, in altera ripa, terram cultam aut ho-
 mines reperiri. Verùm, cum fortè venato-
 res quidam conspicerent ceruam, lento
 gressu, paludes transeuntem, atque inter-
 dum, quasi vadum exploraret, subsisten-
 tem, donec in alteram ripam euaderet, id-
 que illis mirum & insolitum videretur; eius
 semitam subsequuti regionem amplam & à
 Scythis habitam inuenerunt. Hunni er-
 go rati, à cerua sibi vadum diuinitus indica-
 tum esse, coacto exercitu, traiecto que la-
 cu, Scythas & finitimos nihil tale opinan-
 tes oppresserunt, eoque progressi sunt, vt
 toti orbi formidabiles redderentur. Ammo-
 nius refert, simili modo, ceruam Clodouæo

17. Iulij.

Sozom.
l. 1. c. 37.
ait boue
cestro
percitum
fuisse.

Ammon.
lib. 1. c. 27.

Franco-

qui
ita
ri-
s in
ro-
per
&
hu-
fisse.
ca-
dro-
Re-
aqua
ebsq;
genis
rante
ndem
rape-
dixif-
se, ei-

de gest.
Franc.

Francorum regi, contra Gothos pugnatu-
ro, vadum in flumine Vigenna demonstra-
uiffe. Quod etiam S. Itæ è Tokhenburgen-

Fazell.
de reb.
Sic. dec. 2.
l. 9. cap. 6.

fi arce innocenter præcipitate accidit. Nam,
ceruâ præuiâ, aptum solitudini locum in-
uenit. Capitolium olim anser, Casiblim ac-
cipiter, contra hostes, defendit.

§. II.

*Hortus à serpente, non Hesperidum, sed verè
defensus; homines ab aquilis & coruis
adiuti.*

S. Greg.
l. 1. Dial.
cap. 3.

*Fundensis monasterij monachus, cui exco-
lendi hortos cura erat, cernens, in eo lera par-
tim sublata furto, & , reperto aditu, quo fur
ingredi consueuerat, serpenti præcepit, ut illum
custodiret, nec inde nisi iussus discederet. Pro
pudor! Irrationale animal seruo Dei obediuit,
homo damnum irrogare non dubitauit. Fur
ergo peruersus, cum serpentem conspexisset, præ
timore, se retro ferre voluit; & , pede vepribus
implicato, pronus pependit, donec ab ipso olitore
superueniente expeditus fuit. Sic serpens, qui
in primo horto hominem fecit nocentem,
in hoc horto, innocentis excubitor fuit; &
qui olim furtum pomi suasit, nunc obstitit,*

Plin. l. 10.
cap. 5.

*vt homo neque olusculum posset furari. E-
ducata à Virgine, apud Seston urbem, Aquila
remitis*

retulit gratiam, aues primò, mox deinde venatus aggerens. Quin, dum mortua Virginis cremarentur ossa, in defuncta rogam se coniecit volucris, simulq; conflagrauit. Aquila hæc, beneficij memor, gratam se exhibuit; alia nullo beneficio obligata, idē beneficium sponte præstitit Pyrrho Epirotarum regi; & idem alia Ptolomæo Soteri Arsinoës filio. Ast alia (Xiphilino, Suetonio, & Dione testibus) Octauio Augusto, cum puer adhuc ruri, quarto ab vrbe lapide, via Campana educaretur, in nemore prandenti, ex improviso de manibus panem rapuit, moxque altissimè euolauit, quæ paulò post leniter delapsa ex improviso eundem ei reddidit. Quod non solum, cum Imperij portento, ei accidit, sed etiam vt constaret, eadem animalia cibum auferre, & offerre posse. S. Me-

Sur. tom.
3. in vita
eius.

dardum adhuc puerum pecora pascentem à pluuijs, Iosephum Anchietam à Solibus, expassis alis, aquila defendit. Atq; vt rursus à nostris, ad Ethnicorum mira regrediamur, Zonaras, Anno, ante Christum 346. tempore Alexandri M. pueri nouem annorum, narrat, Gallis Italiam populantibus, Romanisque resistentibus, Gallum processisse magnitudine atque armis insignem: qui

qui quatiens scutum hastâ, cum silentium fecisset, prouocauit, per interpretem, vnum ex Romanis, qui secum ferro decerneret. Ibi M. Valerius, Tribunus militum, adolescens; prius sciscitatus consulis sui (L. Furij Camilli, M F.) voluntatem, in medium armatus processit. Ei repentè coruus in galea confedit, in hostem versus: qui non solum tenuit semel captam sedem: sed quotiescunque certamen initum est, leuans fealis, os oculósque hostis rostro & unguibus appetijt; donec territum prodigij talis visu, oculísq; simul ac mente turbatum Valerius obtruncavit. Ales è conspectu elata, orientem petijt. Inde, victis Gallis, laudatus Tribunus, & decem bobus aureaque à Consule coronâ donatus *Coruini* cognomen accepit.

§. III.

Niuis inclusum, mirabili magisterio, docent serpentes nutrimentum querere.

Ioan. Fischer. l. 4.
contra
Occo-
lampad.
c. 22.

Quia luculentum est diuinæ prouidentie ac bonitatis, in alia historia, exemplum, neque fortasse in omnes notum, aut non ita credibile indoctis, auctores, & aliam historiam verbis non meis dabo, quam, ex Ioannis Fiseheri Roffensis Episcopi opere, quod Anno 1526. aduersus *Oecolampadium* edit

dit (qui se à Wilhelmo Gronyensi docto
 Frifone probatæque fidei viro accepisse, te-
 statur) Ludouicus Richeomus ita refert :
*Is sacerdotem, ait, quendam, cum, sub initium
 hyemis, Italiam versus iter ageret, niuis & al-
 gorum adactus necessitate, dum in alpibus er-
 rabundus, mitiorem à ventis, & niuibus val-
 lem reperire sperans, desilyffet, neque reducem
 quaquam exitum comperisset, neq, unde
 desilierat, propter altitudinem, ascendere po-
 tuisset, sub exesam, & propendentem rupem se se
 fame moriturum coniecisse, ac desperasse. Sed, ut
 erat luna plena, vidit noctu serpentum diuersa
 genera, qui ad ipsius cauernam tendebant niue
 super repentes; exterritus hoc visu, munivit se
 signo S. Crucis. Neq, enim sibi persuadere statim
 potuit, naturales esse serpentes, nullam fingere
 causam valens, qua naturaliter cogherentur,
 tali tēpestate, antris suis exire, & sic per niues re-
 pere. Phantasmatum igitur nocturnorū quan-
 dam credidit illusionem, aut spiritus forte ma-
 lignos, qui tali specie simulatā ad se inquietan-
 dum accederent. Rursum igitur signum Crucis
 sibi imprimens, commendabat se, toto mentis
 affectu, Deo ac Beata Virgini. Serpentes rectā
 versus lapidem spelunca sua vicinum conten-
 debant, ibiq, aliquot factis reflexibus, cœperunt*

Ludouic;
 Richeō.
 in Pere-
 grino
 Laureta-
 no c. 138.

A.

eundem

eundem lingere. Ipse interim anxie eos respiciens horam prestolabatur, quâ impetu facto ingrederentur speluncam, ad se deuorandum. At ubi illi aliquandiu lapidem linxissent, regressi sunt, eâdem, qua venerant, viâ, in sua antra. Summas igitur Deo agit gratias, qui tali eum metu liberasset, dormiuitq; nonnihil, per noctis reliquum, absq; cibo diem sequentem transiens, nihilque, præter candorem nivis terram latè operientis, & lucem cœli videns. Secundâ & tertiâ nocte, horâ eâdem, reuersi serpentes fecerunt similiter, & abierunt. Tum demum credidit naturales serpentes, sed mirabatur, quidnam ita lapidem lingerent. Iam penè viribus destituto incidit cogitatio, quòd fortè animalia illa ostenderent, quid sibi faciendum esset; in sua necessitate; tûmq; ad lapidem accedens cœpit eundem similiter lingere, & ecce (res stupenda) inter lingēdum, ita fuit restitutus quasi cibo refectus. Tali itaq; modo, totâ hyeme, sub rupe, latitans contra frigus & famem se defendebat, donec, in fine Aprilis, nîve solutâ, per uis iam factis alpibus, quosdam audiret in vicino colloquentes, iisque se comitem præbuit ad peregrinationem suam cõplendam. Hæc Richeomus.

§. IV.

Cur noxia animalia condiderit Deus?

Ergo,

Ergo, si vult Deus, serpentes, quos in aliorum supplicia immisit, in auxilia immitit aliorum. Nullius igitur temeritas accusare debet Mundi Conditorum, quod noxia animalia creârit, quemadmodum Manichæ⁹ quidam, apud D. Augustinum, simplici cuidam Catholico, Deum malum esse, persuasit, quod muscas, quas ille tunc infestas patiebatur, condidisset. Hunc errorem fusè impugnat S. Chrysostomus, S. Edmundus, S. Damascenus, Philo, & alij. Nemesij sunt ista: *Si aliqua sunt, quæ fructus non ferant, contrariâ perniciem homini important, sciendum est, cum quæ ad hominum usus valent, primario loco creata essent, tum cetera omnia, quæ natura ferebat, esse condita; ut ne res vlla, quæ fieri posset, ab hoc opificio abesset. Quanquam ne ista quidem planè eiusmodi sunt, ut nullam ex ijs homo utilitatem capiat. Nam etiam venenata bestia emolumentum illi faciunt, propterea quod eis ad curanda vulnera ab illis ipsis illata, ceterosque morbos sanandos abutitur. Tales sunt theriaca quedam compositiones, quæ vocantur, quas ratio excogitavit, ut per eas etiam illis dominaretur, & velut à devictis hostibus commodum perciperet. Sed habet homo infinitas vires bis contrarias à Deo acceptas, quibus arcere, &*

S. Augustin. tract. 1 in Ioan.
S. Chryso-
hom. 12.
ad pop. S.
Edm. in
Speculo
Eccl. c. 6.
tom. 3. Bi-
blioth.
Damas-
cenus 2.
Fid. c. 108
Phil. lib.
de Pro-
vid. Ne-
mesius l.
de homi-
ne. cap 16

ulcisci, & corrigere eorum injurias possit. Alia enim alios usus habent, communiter tamen omnia ad hominis commoditatem natura conferunt, etiam illa, quorum alioqui nulla utilitas

Lactant.
lib. de Ira.
cap. 13.

appareat. Lactantius proposita hac Stoicorum, ut ait, responsione: *Quod nihil sit, cuius non sit aliqua utilitas, tamen si occulta plerumque lateat, & ideo purgari Deum à calumnia, ex rerum noxiarum productione ipsi illata,* scribit, hanc responsionem esse ineptam, & respondendum potius fuisse, istiusmodi mala facta fuisse, ut homo haberet, in quo datam sibi sapientiam & rationem exerceret. Est quidem hæc aliqua etiam ratio, sed tamen neque Stoicorum responsio est rejicienda, quàm tot SS. PP. & ipsæ experientiæ approbaverunt. Certè documenta & medicamenta ab eiusmodi bestiis habemus. Si Scorpij malum est venenum, est & oleum Scorpij bonum. Quin idem Scorpius dum fauciat, sanat, si, in ipso ictu, vulneri facto

Deut. 32.
37.

interatur. Certè qui dixit: *Dentes bestiarum immittam in eos: cum furore trahentium super terram atque serpentium;* idem etiam dixit:

Psal. 90.
13

*Super aspidem & basiliscum ambulabis:
& conculcabis leonem & dra-*

gonem.

§. V.

Inaudita leonum ac luporum obedientia.

De dracone victo & contemptim interfecto, historia Danielis Prophetæ loquitur. Et de serpentibus, paulo supra docui. Idem etiam Daniel, inter famelicorum leonum rictus, in lacu, illæsus mansit. Abbas Sergius leoni, in via jacenti, panem porrexit, & recedere, iussit, ut iumenta salva transire possent. Accepit leo panem & mandatum. Simonidem quoque Monachum, scribit Theodoretus, viatoribus in viam reducendis duos leones, è nemore aduolantes attribuisse, qui eos non deseruerunt, donec rectum denuò iter tenerent. Narrat Hugo Præmonstratensis Abbas, Norbertum Archiepiscopum Magdeburgensem, cuidam puero ouium pastori petenti, in gregis custodiam, sibi canem dari, respondisse: *Cum lupus aduenerit, rapueritque, ex grege aliquid, iubeto ei, nostro nomine, ne quid attingat.* Felix simplicitas pueri fuit. Paruit Norberto; ob quod, etiam lupus paruit puero. Iam lupus in gregem irruptionem fecerat, iam ouem ore arreptam, asportauerat, cū puer præcepti memor cursu prædonem persequi & clamare imperiosissimè cœpit, ut domini ouem dimitteret,

Supra n. 2. & 3.
Dan. 14.
Io. Euirat. in prat. Spir. cap. 125.

Theodoret. in hist. Relig. cap. 6.
Hugo Præmonstr. in vita Norberti cap. 73.

Chron.
Minor.
lib. 10.
cap. 29.

fic dominum mandare. Audita hac voce, lupus ouem illæfam reddidit. Est scilicet ita, qui Deo obedit, etiam creaturas facit sibi obsequentes. In statu iustitiæ originalis, omnia animantia, quantumuis fera, hominis imperio erant subiecta. Quod idem obtinere multi viri sanctitate præditi, quibus bestia ad nutum paruerunt. Admirandum est, quod, in Chronico Minorum legitur, de S. Francisco. Lupus quidam fame rabidus ciuitatem Eugubinam velut obsederat; ut nemo vel ingredi, vel egredi, ac ne comitatus quidem, posset. Superuenit D. Franciscus. Audita feræ immanitate, statuit urbem liberare. Eo ad bestiam in campum prodeunte, vndique ciues è turribus atque fenestris, tanquam ad funestum prælium, prospexere. Vix in conspectum belluæ venit, cū illa truculentè in eum irruit. Expalluerunt, qui spectauerant. At Franciscus venientem hostem vltro, & nominatim vocauit, ferocientemque signo crucis compescuit. Vidisses miram illico metamorphosin. Nam lupus extemplo caput dimittens, neque aliter ac si in agnum esset mutatus, ad S. Viri pedes sese prostravit. Ita supplicem, de illata vastitate, verbis acribus castigauit, expostis ci-

tis ciuium querelis. Postea indicauit ei, venisse se, vt pacem inter ciues & ipsum componeret. Pacis conditiones erant, vt lupus posthac nulli damnum inferret, ciues ei non nocerent, sed injuriarum obliuiscerentur. Addidit, fore, vt alimenta nunquam deessent. Post hæc audita, & velut intellecta, lupus capitis inclinatione, aurium, caudæ, & totius corporis gesticulationibus annuebat, vt signis eiusmodi omnia approbare videretur. Quin & petenti dexteram in signū fœderis, sancto viro dextrum pedem porrexit; inuitantēque, in oppidum, vt coram pactas conditiones firmaret, velut agniculus, secutus est. Fit concursus totius ciuitatis. *Ibi D. Franciscus grauiter denunciavit populo, huiusmodi plagas à Deo immitti puniendis mortalium criminibus; alios esse in inferno lupos; rabiem inferni barathri ardentisq; fornacis voraciorem rictu infausto huius bellua, que præter vitam mortalem, auferre nihil posset. Tunc exposuit, quas cum lupo extra portas iniisset conditiones utrimq; pactas. Easdem probarunt ciues. Isdem quoque indicijs, que ediderat, assensus est lupus, pedēque rursus poscenti B. Francisco eleuauit, & in eius manu reposuit. Omnes læticia exilientes benedixerunt Dominum.*

Neque hactenus tantum pertinuit cicuratio. Siquidem, ab eo die, lupus quotidie, canis blandidissimi instar, urbem obiit, atque ad singulorum fores subsistens, alimenti sui portionem ostiatim emendicauit. Quocumque ibi, gratissimus adueniebat, & cum applausu, in omnium ædibus, excipiebatur. Quodque mireris magis; nullus unquam cum canis allatrauit, nulli & ipse unquam ferox visus est. Duos annos id miraculum tenuit; postea lupus desijt viuere. cum magno populi luctu; nam in eius innocentia plebs D. Francisci intuebatur sanctitatem.

§. VI.

Insignis aquila & lupi gratitudo.

Quid autem dubitemus de eiusmodi facto, cum non sit impossibile, apud Deum, omne verbum? Possunt homines dicere:

Plaut. A-
finar. Lã-
prid. in
Helioga-
balo.

Reddam ego te, ex fera, fame mansuetem; & Heliogabalus, teste Lampridio, habuit leones & leopardos, quos edoctos, per mansuetarios, subito ad secundam mensam iubeat accumbere; cur id Deus non posset? cuius clara

Marc. 16.
17.

est promissio: signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur, &c. serpentes tollent, & si mortiferam quid biberint, non eis nocebit.

Ser.

Serpentes tollent, inquit Theophylactus, Theoph.
 sicut Paulus viperam in manu sustulit, nihil in cap. 16.
 ab ea offensus. Et si mortale quiddam bi- Marci.
 berint, non nocebit eis. Sæpe enim & hæc facta Act. 12.
 sunt, ut in historijs inuenimus. Multi enim &
 venenum bibentes, per signaculum crucis, illæsi
 conseruati sunt. Atque, ut hæc tanta mira-
 cula fide sint digniora, ea naturæ vis est, ea
 industria artis, ut ipsum virus profit. Nam
 & in veneno inest medicina; & pernicio-
 sissimæ animantes sanare possunt, cælo di-
 rigente. Cuius etiam beneficio bestia homi-
 nem, contra bestias, defendunt. Nam, con-
 tra serpentes, hominem ab aquila defensum
 Crates Pergamenus historia insigni docet,
 quam etiam Stefichorus Poëta poemate
 profecutus est, & Aelianus, in hunc modum
 recitat. Decem & sex viri frumentum in area
 perticis excutientes, in maximis solis ardoribus, Ælian.
 cum ardentissime sitirent, unum ex suis, ut a- l. 17. c. 37.
 quam de proximo hauriret fonte, miserunt. Is de ani-
 matoriam falcem in manibus habebat, & in mal.
 humeris situlam gestabat. Ubi verò ad fontem
 venit, offendit aquilam quàm strictissime, cau-
 tēq; serpente circumplicatam, iam iam proxi-
 mam, ut strangularetur. In eam enim aquila
 innolauerat: veruntamen non compos voti &

X 5

inst.

insidiarum, in ea ipsa expugnanda, euaserat: neque pullis, ut Homericè dicam, epulas attulerat: sed spiris illius, ceu laqueis, circumuenta, vicina erat, ad pereundum. Agricola, vel quòd non ignoraret, vel quòd auditione accepisset, Aquilam Iouis nunciam & ministram esse: & item, quòd egregie teneret, feram & improbam bestiam esse serpentem, falce eam dissecuit: & vinculis aquilam, unde effugere non poterat, exoluit. Quùmque his obiter gestis reuertisset, atque haustâ aquâ vinum temperatum omnibus ministrasset; ij quidem avidissimè copiosèq; in prandio bibere ingrediuntur: is autem, qui aquam haussisset, iam post illos bibiturus erat. Ad labia igitur poculum cum admonisset, seruata aquila circum locum illum etiam nunc versans, ut hanc mercedem suae salutis persolueret, sic in poculum inuolauit, ut potio effunderetur. Ille, quòd grauius sitiret, indignatus ait: Hancne gratiam, cum sis illa (nam anem recognoscebat) tuo conservatori refers? itane Iouem gratiarum inspectorem & praefectum vereris? Quum hac locutus in siti, se ad alios conuerteret, videt ex venenata potione palpitantes, extremum spiritum efflare. Serpens, ut conycere licebat, suo veneno fontem imbuerat. Itaq; redemptionis praemium ei, qui se conseruasset, Aquila cum pari salute compen-

compensavit. Quod beneficium longè inex- **Cæfarius**
pectatius est in lupo, qui puellam adultam in- **l. 10. c. 66.**
uasit, dentibus brachium illius tenens; quam
cum secum traheret, quoties illa clamare cœpit,
clamantem durius pressit, & tacenti pepercit.
Quid plura? ducta est ab eo in siluam ad alium
lupum, cuius gutturi os fuerat infixum; qui cū
nimis torqueretur, per os alterius lupi manus
puelle in guttur hiantis mittitur, a qua os, quod
inhaserat, extrahitur. Sanatus verò mox cum
suo collega puellam ad villam propriam redu-
xit.

§. VII.

*Aristomenem aquila portat, vulpes car-
cere liberat.*

Verùm hoc iterum, vti & aquilæ com-
memoratae, gratitudinis & relati beneficij
exemplum est; alia aquila, beneficio non
accepto, benefica fuit; quin & vulpes, licet
inuita, sed à Mundi Domino vel docta, vel
ducta. Siquidem Pausanias author est, Ari- **Pausan.**
stomenem, miro ab aquila modo, è Ceada **lib. 4.**
(sic altè dehiscentem foueam vocabant)
liberatum. Cuius rei historia cum insolens
sit, ac auditu perjucunda, placet verba scri-
ptoris apponere. *Aristomenem, ait, qui sepè
aliàs, idem & tunc Deus seruauit: cuius, qui
res gestas magnificentius extollunt, aduolasse
aquilam*

aquilam dicunt, qua cadentis corpus passis alis
 subiens, ita illum liberauerit, ut omni ex parte
 illasus ad eius barathri ima delatus fuerit. Fato
 certè nescio quo exitus ei è tetro illo hiatu mon-
 stratus est. Nam cum in imo iam specu consti-
 tisset, veste obuolutus decubuit, extremam,
 quam proximè adesse putabat, vitæ horam ex-
 pectans. Triduum erat ibi iam commoratus,
 cum audito strepitu quodam, reiecta facie, per
 sublustres tenebras, vulpem vidit cadauera ap-
 petentem. Cogitans itaq; per ostiolum omnino a-
 liquod bestiam illuc penetrasse, ut ea quantisper
 propiùs accederet, operiebatur. Id, cum, uti vole-
 bat, accidisset, feram manu altera comprehen-
 dit; altera, quoties se illa conuertisset, chla-
 mydem mordicus prensandam obijciebat, &
 currentem quidem, qua se via dabat, cursu
 consequebatur; trahendum verò se belluæ, per
 inuia, præbebat. Vidit postremò cuniculum ni-
 hilo ampliorem, quàm unde posset vulpes eua-
 dere, per quem luminis se aliquid ostendebat.
 Per illum quadrupes, ut primùm dimisit eam
 quasi manu missam Aristomenes, lustrum suum
 repetijt. At ille angustam illam, & minimè per-
 niam cauernulam manibus aperiens intrans, ad
 suos tandem euasit. Fuit eius fortuna, cum ca-
 ptus est, mira & inopinata; maior enim viri spi-
 ritum

ritus erat, maior, ex rerum gestarum magnitudine, audacia, quam ut quisq; capi illum posse sperare debuerit. Sed nihil fuit admirabilius; nullum certius præstantiæ huiusce argumētum, quam quod è Ceada elabi potuerit. Huc vsque Pausanias. Nimirum sicut, qui, castigante Deo, in roibunt in inferiora terra, tradentur in manus gladij, & partes vulpium erunt; ita vicissim, pro quibus Deus pugnat, vel ipsis vulpibus hostes vastabunt, quod legimus Samsoni accidisse; qui, per faciferas vulpes, longè latèque incendit segetes Philisthæorum.

Pl. 62. II.

Iud. 15. 4.

§. VIII.

Omnia homini seruire, si Deus velit.

Ex eiusmodi historijs elucet varia diuine bonitatis iudicia. Nam 1. ostenditur, Deum in omnibus creaturis esse laudabilem, etiam ijs, quæ noxiæ vocantur. Hinc Dauid non ait tantùm: *Laudate Dominum de cælis, &c.* sed etiam: *Laudate Dominum de terra: dracones, & omnes abyssi: nec reges duntaxat, & omnes populos, Principes, & omnes iudices terra, sed etiam bestias, & vniuersa pecora, itémque serpentes ipsos in Dei laudes trahit.* 2. Si vtilia magis laudamus, demonstrat talibus euentis vniuersi Gubernator, posse se etiam de ipsis perniciosiss eruere hominum emolumenta.

Pl. 148. I.

lumenta.

S. Am-
brof. li. 1.
de Genes.
cap. 18.

Inmenta. Hoc nimirum est etiam inter ho-
mines discrimen. Probi norunt etiam malis
bene uti: impij autem ipsa bona rapiunt in
malum. 3. Hinc intelligimus, omnia homi-
ni seruire, si Deus velit; dominiũq; illud
ab initio hominibus datum, in peccati pœ-
nam à justo iudice, subductum aut limita-
tum. Manichæi solebant dicere: *Quomodo*
accepit homo potestatem piscium maris, & vola-
tilium cœli, & omnium pecorum & ferarum;
cum videamus à multis feris homines occidi,
& à multis volatilibus nobis necessaria rapi,
quæ volumus vel vitare, vel capere, & plerumq;
non possumus? Quo modo ergo in hoc accepimus
potestatem? Hoc illis primũ dicendum est, ait
S. Ambrosius, quòd multum errant, qui post
peccatum considerant hominem, cum in huius
vite mortalitatem damnatus est, & amisit per-
fectionem, qua factus est ad imaginem Dei. Sed
si dominatio eius tantum valet, ut tam multis
pecoribus imperet: quamuis enim à multis fe-
ris propter fragilitatem corporis possit occidi: à
nullis tamẽ domari potest, cum ipse tam multas,
& prope omnes domet. Si ergo hæc hominis do-
minatio tantum valet, quid censendum est
in statu innocentia valuisse? Timemus, in-
quit Ioan. Constantinopolitanus Episcopus,
bestia

bestias & pauemus, non contradico. Sed non hoc ostendit legem Dei esse mendacem. Ab initio enim non ita res erant disposita, sed timebant & tremebant, & subycebantur Domino. Et quoniam à fiducia decidimus pro peccato, profectò & ab honore. Unde hoc manifestum est? Adduxit enim Deus bestias ad Adam videre, quid eas vocaret, & non resiliuit Adam tanquam timens. Hoc unum signum, quod non fuerunt hominibus ab initio terribiles bestia. Secundum aliud isto manifestius, quæ fuit ad mulierem, per serpentem disputatio. Si enim essent bestia terribiles hominibus, non utiq; mulier viso serpente mansisset, nec accepisset consilium, non ei cum tanta sermocinaretur fiducia, sed statim ad eius expansisset & resiliisset aspectum. Nunc autem & disputat, & non timet. Nondum enim erat timor iste, sed quia peccatum ingressum est, ablata sunt ea, quæ honoris sunt. Quamdiu quidem habebat ad Deum fiduciam, terribilis bestiis erat; sed quia offendit, extremos etiam conseruorum suorum iam pauet.

§. IX.

Cur bestia hominibus cœperint nocere?

4. Hinc discimus, penes Deum esse, ut nos creaturæ illius vel lædant, vel defendant.

Itaque de generibus animalium venenosis & S. Ambr.
pernis.

Apud S.
Ambros.
lib. 1. con-
tra Iulian.

brof. li. 3. *pernicosis quæri solet, utrum post peccatum ho-*
super
Genes.
cap. 15. *minis, ad vindictam creata sint, an potius, cum*
iam creata essent innoxia, non nisi postea pecca-
toribus nocere ceperint? Neq; hoc mirum est,
quandoquidem in temporibus huius vitæ & la-
boriosa atq; erumnose, cum sit nemo ita iustus,
ut se perfectum audeat dicere: unde exercenda
atq; infirmitate perficienda virtuti, necessaria
sunt tentationes & molestie corporales: tamen
& S. Daniel, inter leones saluus atq; intrepidus
vixit: qui non utiq; Deo mentiens in oratione;
non tantum peccata populi sui; sed etiam sua
fatetur. Et Apostoli manui mortifera viperâ
inhæsit, nec læsit. Potuerunt ergo etiam ista crea-
ta nihil nocere, si causâ nõ extitisset, vel terren-
dorum puniendorumque vitiorum; vel proban-
da perficiendæq; virtutis: quia & exempla sunt
demonstranda patientiæ; ad profectum catero-
rum: & ipse homo sibi in tentationibus certius
innotescit; & iuste salus illa perpetua, quæ tur-
piter amissa est, per voluptatem, fortiter recipi-
tur, per dolorem. Totum ergo penes Deum
est, ut nos bestia lædant, vel protegant; pro-
tegunt, cum jubentur; non læderent, nisi
nos earum Authorem læsissemus. Postquam
contra illum pugnauimus; non iam grus
contra pygmæum duntaxat, sed mus quoq;
pugnat

pugnat contra elephantum; seu, vt apertè dicam, mure minor musca mordere audet Pharaonem, elephanto superbiâ maiorem.

§. X.

Bestias etiam nocendo prodesse.

§. Deniq; negari non potest maxima mortalibus damna ab eiusmodi belluis sæpe prouenire. Alibi leones itinera faciunt infesta; vrsi alibi: alibi lupi: &, in Paraquaria, integri siluestrium equorū exercitus, quidquid offendunt, proterentes. Sed & draconum metuendæ sunt insidiæ; tigridum item velocitas, immanitas leopardorum. Sunt in sacris & profanis innumeræ historiæ. Nihilominus hæc ipsa tam præsentia vitæ discrimina summam pariunt vtilitatem. Nam incommodis maximis, quæ inferunt, fastidium pariunt vitæ terrestris, desideriumque excitant, vt ex hac peregrinatione ad cœlestem patriam, ex hac lachrymarum valle ad æternam securitatem, ad summum illud bonum, quod omni molestia carebit, tantò impensius anhelemus. Quo desiderio roborati martyres ad bestias damnati, inter leonum rictus, cum S. Ignatio Episcopo Antiocheno; inter virulentos angues, cum D. Thecla; inter mille aliarum belluarum lani-

Y

atus;

atus, cum alijs Dei athletis, exultauerunt. Et vniuersim, esse maximum bonitatis Dei & affectûs, in optimos quosque, quos hîc varijs incommodis exercet, argumentum, præter D. Dionysium, & alios, Gazæus declarat. Philo ita loquitur: *Oportebat, quo magis elucerent meliora, etiam deteriora produci a potentia bonitatis summa, qua Deus est.*

Areop.
De diu.
non c. 8.
S. Aug.
q. 82. ex
83. Gazæ-
us in suo
Theo-
phrasto.
Philo l. 2.
Allego-
riar.

CAPVT XV.

*Mirabile diuina equitatis & boni-
tatis, per Lupos, auxilia fa-
cientis exemplum.*

§. I.

Sequentis historia Author laudatus.

Quoniam superiore capite ex profano authore ostendimus, diuinam bonitatem, etiam in vulpe libera- trice, succurrentem, atque è barathro, siue Ceadâ educentem, addam hîc, quod ab homine fide digno, pio, docto, & verè Religio- so, eóq; Societatis nostrę candidissimæ men- tis sacerdote, ac sene audiui, quem meritò omnes ex Iouis tabulis testem dicebant esse potuisse, *in quo dolus non erat, & in cuius ore non est inuentum mendacium.* Is, cùm ali- quando nobis sermo, de varietate Dei ho- mines

Io. 1. 47.
Apo. 14. 5.